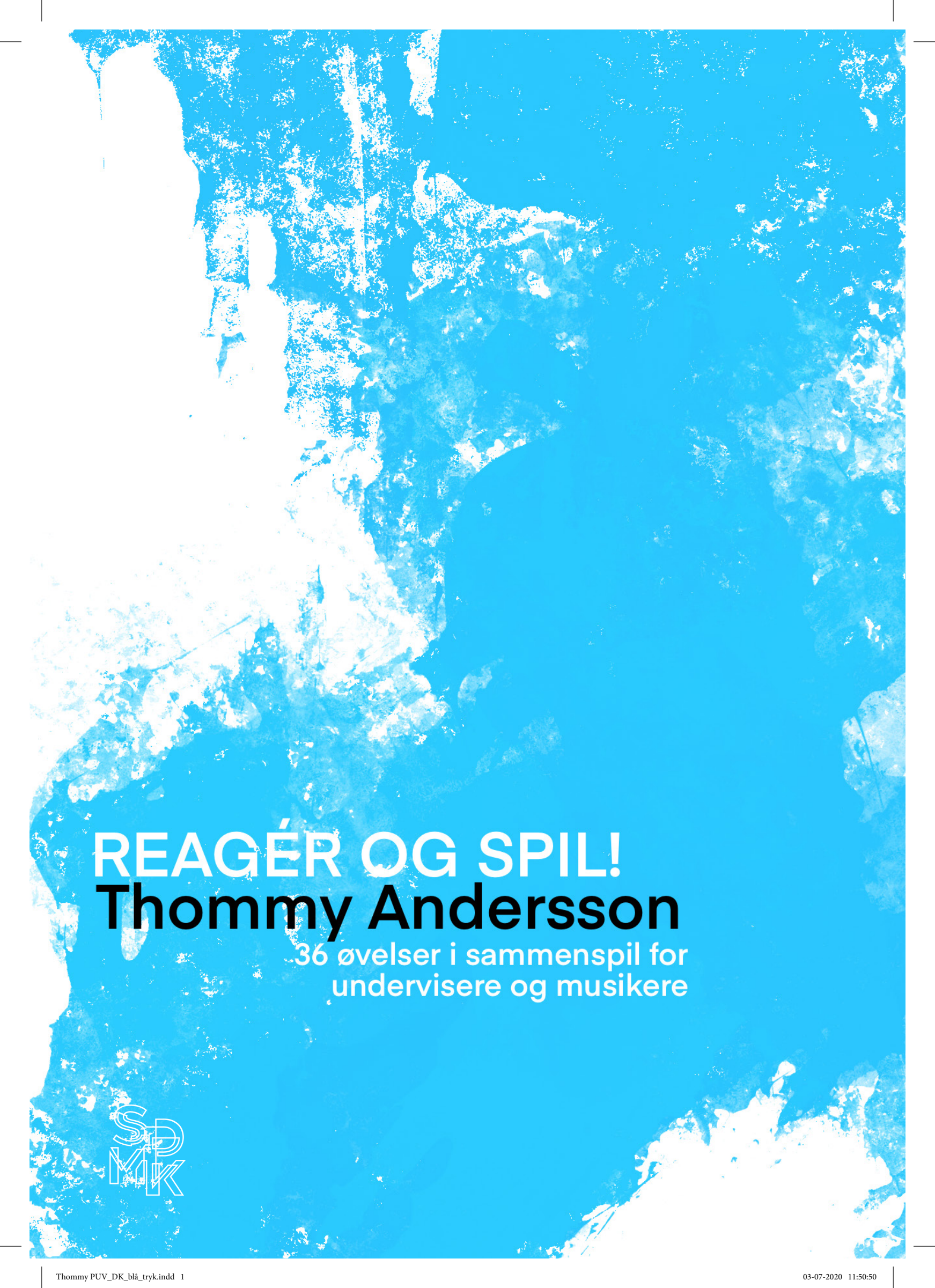

REAGÉR OG SPIL!

Thommy Andersson

36 øvelser i sammenspil for
undervisere og musikere

'Reagér og spil!' er et PUV-projekt udarbejdet på Syddansk Musikkonservatorium i 2017.
Læs mere på sdmk.dk

36 øvelser i sammenspil

for undervisere og musikere

Med fokus på

Aktion og Reaktion

RYTMIK
ARTIKULATION
DYNAMIK
SOUND

fælles & individuelt

Øvelserne kræver minimum 2 personer

OM PROJEKTET

Med 'Reagér og Spil!' har det været mit ønske at afdække og udvikle den individuelle musikers evne til at reagere på og identificere et orkestres fælles sound og tilpasse sig denne - på tværs af instrumenter og musikere.

Gennem udvikling og afprøvning af et forløb med specifikke øvelser, der sætter fokus på nødvendigheden af at lytte til hinanden, når man spiller musik sammen, har jeg undersøgt om det gav musikerne mere indsigt i dét at lytte.

I øvelsesforløbet blev primært disse 4 elementer sat i centrum:

RYTMIK
ARTIKULATION
DYNAMIK
SOUND

Projektets tese lyder således:

At etablere en forståelse for sammenhængen mellem rytmik, artikulation og dynamik er en forudsætning for at kunne skabe en fælles kvalitativ sound.

I øvelserne sættes der fokus på vigtigheden i (- og nødvendigheden af -) ikke at fremskynde resultater i en sammenspilssituation, samt at få alle musikere i samklang - til at klinge sammen -, samt arbejde med ovenstående fire grundlæggende musiske elementer som afsæt for øvelsernes indhold.

Øvelserne har som omdrejningspunkt at styrke musikernes fælles forståelse af lyd og samklang, samt at udfordre deres fordomme/forestillinger omkring hvordan de oplever sig selv og hinanden i en gruppe.

Der foreligger en kunstnerisk udviklingsdimension i at lave øvelserne, idet de også tjener til at afdække de mest grundlæggende elementer i de medvirkende orkestres musik.

Fælles grundviden såsom harmonik, melodik, form, "patterns", claves m.m. er integreret, som en naturlig del og en ekstra dimension til de 4 grundsten som alle øvelserne bygger på.

Ligeledes kan øvelserne ses som kreative tilgange til kunstneriske samarbejder på tværs af og/eller indenfor andre kunstneriske retninger, hvor grupper af udøvere arbejder sammen med at undersøge en fælles sound/et fælles udtryk.

Øvelserne er tiltænkt musikere, undervisere og ensembler. Øvelserne er beskrevet i deres fulde længde og kan simplificeres eller laves mere udfordrende til et passende niveau i relation til ensembles muligheder.

FORLØB

Øvelserne er afprøvet primært på konservatoriestuderende ved SDMK, og MGK- elever på Musikhøjskolen på Frederiksberg, men også på såvel professionelle musikgrupper (bland andet kor, strygerkvartet, jazzgrupper) samt enkelte skoleklasser på mellemtrinnet i folkeskolen.

Jeg har anvendt øvelserne med mit sammenspilshold på SDMK hver mødegang fra august 2016 - nu. Her har vi typisk i opstartsfasen, brugt den første del på at repetere en øvelse for at aktivere koncentrationen i en allerede indstuderet øvelse, for dernæst at skifte over til en ny.

For mange i ensemblet var det en ny tilgang at på intet tidspunkt spille numre, men i stedet hele tiden arbejde med grundlæggende færdigheder så som dynamik, rytmik og artikulation.

Sammenspilsholdet på SDMK bestod af saxofon, trompet, klaver, elbas, kontrabas, trommer og 2 guitarister. Jeg er gået nogenlunde kronologisk frem og har nået at afprøve de fleste af øvelserne med dette hold.

De første øvelser handler meget om - med brug af lange toner: intonation, fælles dynamisk klang og

den generelle sound i ensemblet.

Det byder på forskellige udfordringer på forskellige instrumenter - hvordan spilles et bestemt pitch på trommer - og hvordan løses de lange toner på klaver/bas/guitar?

Dette gav god anledning til at udforske instrumenternes muligheder set helt upartisk i forhold til æstetiske traditioner, og gav musikerne en god forståelse for de enkelte instrumenters egenskaber (overtoner, ansats, dynamiske muligheder, ud klingning mv.).

Den generelle respons fra de studerende var meget positiv, i begyndelsen måske lettere tvivlende i forhold til fx at skulle spille den samme tone igen og igen - uden nogen form for tempo, defineret harmonisk kontekst etc., men efterhånden blev tvivlen afløst af en aha-oplevelse da de sank ind i lyden af det der foregik og begyndte at opleve det uden forbehold. I takt med dette oplevede ensemblet deres blend markant bedre og der opstod gradvist en samlet 'sound'.

Senere øvelser udføres i et underliggende tempo som dog ikke spilles eksplicit, og her har de haft stor gavn af at øve sammen, at have ansvar for at opretholde en fælles 'time', hvor man hele tiden skal reagere og rette ind for at alle er på samme side 'time'-mæssigt. Når der så fx. udelukkende har skullet spilles markeringer, der flytter sig på slagene i et længere loop, er evnen til at holde fast i sin indre time/periodefornemmelse på trods af de få ydre spillede lyde blevet sat på prøve.

Nogle øvelser gør brug af forskellige underdelinger som der skiftes imellem på bestemte måder, og her blev musikerne opmærksomme på i hvilken grad nogle af skiftene mellem nogle underdelinger var sværere end andre.

Flere af musikerne brugte øvelserne i simplificerede versioner i deres egne ensembler udenfor timerne på konservatoriet, samt i undervisningssituationer hvor de selv underviste i sammenspil på musikskoler m.m.

Særligt øvelser hvor der spilles forskellige underdelinger samtidig, men kun een musiker må spille i hvert lag ad gangen, og der må skiftes lag som man lyster, gør det nødvendigt at der kan rummes at lytte til andre underdelingslag samtidig med at man selv spiller et lag knivskarpt - og det kan jo nemt differentieres så nogen fx. blot spiller på en tone, medens andre forsøger at bygge fraser.

På samme måde øves bevidstheden og udførelsen af artikulation og dynamik i efterfølgende øvelser.

Reaktionstiden bliver især trænet i øvelserne 10-13, hvor en kort tone sendes rundt i band-cirklen. Det er enkelt, deltagerne synes det er supersjovt og det er samtidig en meget krævende koncentrationsmæssig øvelse over tid, en slags musikalsk nærværsmarathon.

Disse øvelser fungerede meget godt i alle de sammenhænge hvor jeg har afprøvet øvelserne, herunder en skoleklasse (4. klasse), samt div. klassiske ensembler.

Jeg har sammen med 3 studerende fra SDMK, samt 2 professionelle musikere indspillet demonstrationsvideoer af samtlige øvelser, da jeg håber, at beskrivelserne af øvelserne bliver nemmere at forstå med dette visuelle supplement.

KONKLUSION

Majoriteten af de involverede musikere, der har afprøvet alle øvelserne, har oplevet at have fundet en mere kreativ og konkret tilgang til dét at lytte, når de spiller med andre.

De musikere (studerende) som jeg har været sammen med over et længere forløb ved SDM, siger, at de kan mærke, at deres musikerskab, efter at have lavet øvelserne, har fået væsentlig mere:

- Bevidsthed om klang
- Åben parathed
- Kropsligt sprog
- Fokus på instrumenternes forskelligheder
- Lyst til at koncentrere sig
- Mærket en ny form for træthed efter at have spillet musik

De har ligeledes værdsat belysningen og oplevelsen af, hvor vigtig den fælles koncentration er for samspillet udvikling.

At kaste sig ind i en øvelse direkte med bevidstheden om klang, fælles 'time', sound og åben parathed, samt at øvelsernes karakter ikke er genrespecifikke og samtidig let kan differentieres til de enkelte deltagere. Øvelserne er også tilstrækkeligt åbne og enkle så man nemt kan digte videre på koncepterne selv og skabe sine egne øvelser efter behov.

Hvis en musiklærer, som har indsigt i og/eller lyst til at improvisere, bruger øvelserne i sin undervisning, vil det umiddelbart give et særligt stort udbytte.

Det har været spændende at sætte ord på hvordan musikerne løbende har oplevet en konkret forskel på deres musiceren i de sammenhænge, de iøvrigt er en del af.

Da øvelserne lægger op til at alle skal agere som leder i øvelserne, opstår en mere klar kommunikation musikerne imellem både kropsligt, og med deres instrumenter.

Mange af øvelserne udføres i et format, hvor gruppen deles op i samtidigt spillende duoer, og dette havde en stor effekt på deltagernes evne til at zoome ind på et bestemt instrument i helheden og opleve instrumenternes forskelligheder. Omvendt virkede det også godt at kunne trække sig tilbage og iagttage processen i de øvelser, hvor duo'er spiller alene.

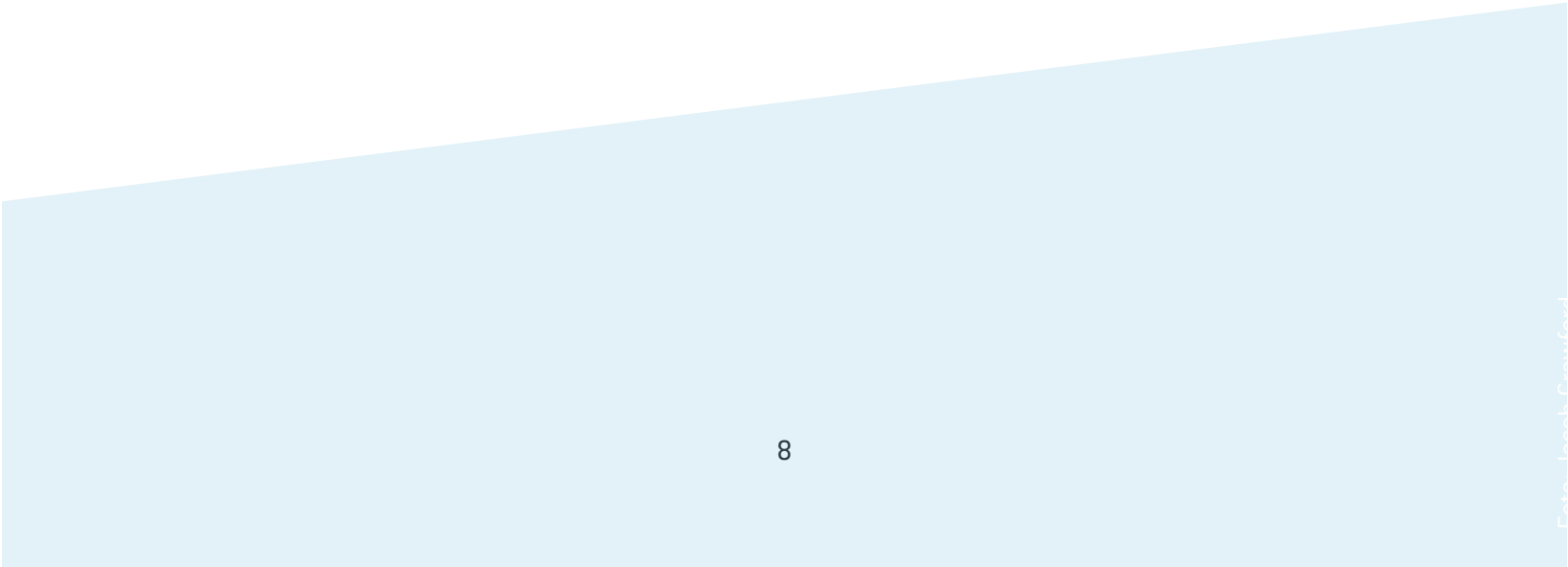
Nogle instrumenter byder på udfordringer ift. udførelsen af øvelserne, fx trommer og pitch og tonelængde. Her er det vigtigt at pointere at der bør arbejdes med disse udfordringer sideløbende alene eller sammen med en hovedinstrumentlærer.

Med disse øvelser håber jeg at de, som afprøver dem, udvikler deres egne metoder og værktøjer i form af nye øvelser, der kan styrke arbejdsmorale og den indbyrdes forståelse mellem musikere i et ensemble, så de kan lytte til helheden, er bevidste om deres egen rolle og har opøvet evnen til at foretage hurtige (improviserede) kunstneriske valg undervejs, hvor fælles energi og koncentration udvikles med afsæt i ens egen og en fælles forståelse af samklang.

Jeg håber at øvelserne kan medvirke til at musikere ved videregående uddannelser indenfor musik, studerende ved musikskoler og elever i folkeskolen, samt musikere generelt i det professionelle miljø, uanset genre, bliver inspireret til at arbejde med de, i projektet, anvendte øvelsesforløb i kombination med deres almindelige arbejdsmetoder.

Thommy Andresson , november 2017

REAGGER OG SPILL!

Forord

Formålet med følgende øvelser er at fremme en kreativ kollektiv lyst til at udvikle ensemblets fælles lyd, samt styrke hver enkelt musikers koncentrations- og reaktionsevne i musikudøvelse og indlæring.

Øvelserne tjener som værktøjer til at vedligeholde, styrke og forbedre den enkeltes reaktionstid og evnen til at kunne fokusere på bestemte lydkilder og også blive bedre til at tage beslutninger.

Øvelserne bygger på både individuel og kollektiv reaktion, fælles fokus/koncentration, forståelse af ensemblets tekniske kapacitet (gehør, rytmik, harmonik og melodik), samt forståelse af musikkens kvalitet (dynamik, klang, sound og energi).

Øvelserne kan med fordel bruges som en platform for fælles improvisation.

I øvelserne prøver alle i ensemblet at være den drivende kraft - være leder -, og dette fordrer udviklingen af en kultur hvor den enkelte musiker nemmere tør tage beslutninger - tage styringen - i et ligeværdigt forum.

Thommy Andersson, 2017

Fremgangsmåde

De følgende øvelser er tænkt som et udviklingsbart udgangspunkt. De er en indgangsvinkel for den enkelte underviser/ensembleleder/ensemble til på sigt at kunne udvikle øvelserne til ensembles eget behov og niveau.

Samtlige øvelser kræver minimum to musikere.

Gennemgående for alle øvelser er, at ensemblet skal stå i en rundkreds, så vidt det er fysisk muligt.

Øvelserne er beskrevet i deres fulde længde og kan simplificeres eller laves mere udfordrende til et passende niveau.

Til alle øvelser findes et videolink, som viser den udført.

Når musikerne i ensemblet føler sig nogenlunde habile i en øvelse, kan den samme øvelse videreudvikles.

Primære fokuspunkter i øvelserne

Aktion/reaktion
Pauser
Korte toner
Lange toner
Toner med bestemt pitch
Toner uden bestemt pitch
Dynamik, fælles og/eller individuelt
Artikulation, fælles og/eller individuelt
Enkle rytmiske strukturer
Tidslinie/tempo
At fokusere på en specifik og/eller specifikke detaljer
At mærke vigtigheden af koncentration
At mærke udmattelse ved kraftig koncentration - "melt down"
At turde stå inde for en beslutning
At lære vigtigheden af at sætte pris på sit eget spil

Gennemgående fokuspunkter

Fælles vejtrækning/individuel vejtrækning
Register
Unisonitet
Individuel forståelse for rytmik, dynamik og artikulation
Fælles forståelse for rytmik, dynamik og artikulation
Placering i et rum/på en scene
Individuel koncentration/fælles koncentration
Cyklus/tidsforståelse (det indre ur)

Individuel udvikling

Eget instruments fulde register
Eget mulige spilbare register
Ens egen mulighed for forskellige udtryk i de forskellige områder af det spilbare register
Egen forståelse for dynamik i kontrast til andre lydkilder
Egen reaktionstid indenfor de enkelte øvelser
Egen accept af lyd og samklang

Videoeksempler

Til hver øvelse følger et videoeksempel som demonstrerer udførelsen i praksis.

Videoerne kan tilgås ved at scanne den tilhørende QR-kode, som findes under øvelsebeskrivelsen. Alternativt kan projektet findes online her: www.sdmk.dk/udviklingsvirksomhed/puv-re-ager-og-spil

Alle videoerne er desuden samlet her (klik eller scan):

Martin Kjær Killie - trompet
Troels Jensen - Guitar
Benjamin Kirketerp - Elbas
Chano Olskær - Trommer
Anders Banke - Saxofon
Thommy Andersson - Kontrabas

Indhold

Om projektet	4
Forord	9
Fremgangsmåde	10
Fokuspunkter	11
Videoeksempler	12
Indhold	13
Øvelse #1	14
Øvelse #2	14
Øvelse #3a	15
Øvelse #3b	15
Øvelse #4	16
Øvelse #5	16
Øvelse #6	17
Øvelse #7a	17
Øvelse #7b	17
Øvelse #8	18
Øvelse #9a	18
Øvelse #9b	19
Øvelse #10	19
Øvelse #11	20
Øvelse #12	20
Øvelse #13	21
Øvelse #14a	21
Øvelse #14b	22
Øvelse #15	22
Øvelse #16	23
Øvelse #17	23
Øvelse #18	24
Øvelse #19a	24
Øvelse #19b	25
Øvelse #20	25
Øvelse #21	26
Øvelse #22	26
Øvelse #23	27
Øvelse #24	27
Øvelse #25	28
Øvelse #26	28
Øvelse #27a	29
Øvelse #27b	29
Øvelse #28	30
Øvelse #29	30
Øvelse #30	31

Øvelse #1

Der bliver valgt en "leder".

For hver ny omgang af øvelsen udskiftes lederen til den næste i rundkredsen i urets retning.

Lederen vælger en tilfældig tone.

Hver enkelt musiker finder tonen i et behageligt og spilbart register.

Den fælles tone er en lang tone og skal spilles legato.

Hver enkelt musiker prøver efter bedste evne kortfattet at forklare de andre hvordan man kan spille en lang tone på sit instrument i det behagelige register (tekniske vanskeligheder/fysiske vanskeligheder, nem/svær tilgang).

Alle musikerne præsenterer tonen individuelt, så gruppen retter fokus mod og bliver opmærksom på de forskellige måder tonen lyder på alt efter instrument.

På lederens tegn starter tonen tutti og tonen etableres i orkestret.

På lederens tegn afsluttes tonen tutti efter ca. 5 sek.

Dette gentages flere gange. Det er lederen der slår an/slår af med et tydeligt kropsligt tegn (dette kan øves parallelt, da alle skal prøve at lede orkesteret).

Øvelse #2

Der bliver valgt en "leder".

For hver ny omgang af øvelsen udskiftes lederen til den næste i rundkredsen i urets retning.

Lederen vælger en tilfældig tone.

Hver enkelt musiker finder tonen i et behageligt og spilbart register.

Lederen slår tonen an og af med et tydeligt kropsligt tegn.

Tonen skal spilles flere gange og for hver gang spilles i længere tid afhængigt af niveau og tekniske muligheder.

F.eks. gradvist fra 5 sek. - *lille pause* - 10 sek. - *lille pause* - 15 sek. - *lille pause* - 20 sek. - *lille pause* - 1/2 minut.

Øvelse #3a

Orkestret bliver opdelt i duoer.

Der bliver valgt en "leder" for hver duo.

Lederen for hver duo vælger en tilfældig tone og spiller denne, mens den anden musiker prøver - med hjælp af lange toner - at finde den samme tone i samme oktav.

Alle duoer prøver at starte og slutte samtidigt.

Tonen skal for hver gang spilles i længere tid afhængigt af niveau og tekniske muligheder.

F.eks gradvist fra 10 sek. - *lille pause* - 20 sek. - *lille pause* - 30 sek. - *lille pause* - 40 sek. - *lille pause* - ca. 1 minut.

Øvelsen gentages, indtil alle har spillet duo med alle.

Øvelse #3b

Øvelse 3a repeteres med tilføjelser:

Hver duo starter på skift.

For hver ansats udskiftes lederen i duoen.

Øvelse #4

Der bliver valgt en "leder".

For hver ny omgang af øvelsen udskiftes lederen til den næste i rundkredsen i urets retning.

Lederen starter med at spille en tone legato.

Den næste musiker i cirklen overtager tonen (det behøver ikke at være den samme tone). Når dette sker, skal den "gamle tone" umiddelbart stoppe.

Bevægelsen bliver ved, indtil lederen slår musikken/tonen af.

Man skal om muligt følge dynamikken.

Øvelse #5

Der bliver valgt en "leder".

For hver ny omgang af øvelsen udskiftes lederen til den næste i rundkredsen i urets retning.

Hvem som helst i orkestret kan overtage tonen. Når dette sker skal den "gamle tone" umiddelbart stoppe.

Bevægelsen bliver ved indtil lederen slår musikken/tonen af.

Man skal om muligt følge den dynamik der er i rummet.

Man skal så vidt muligt overtage den samme tone.

Øvelse #6

Der bliver valgt en "leder".

Lederen beder hver enkelt musiker om at spille sin opfattelse af dynamik på sit instrument med den samme tone. De spiller samme tone i ca. 2 sek. / dynamik. *F.eks: f-mp-p.*

Lederen tæller for i valgfrit tempo i 4/4 takt.

Alle skal starte samtidigt men hurtigt justere dynamikken efter lederens

Form:

Tonen spilles 1 takt - *en takt pause* - 2 takter spil - 1 takt pause - 3 takter spil - 1 takt pause - 2 takter spil - 1 takt pause.

Dette repeteres x antal gange.

For hver ny omgang af øvelsen udskiftes lederen til den næste i rundkredsen i urets retning. Den nye leder vælger eventuelt et nyt tempo og tone og tæller for.

Husk at trække vejret og nyd den lyd du hører!

Øvelse #7a+7b

Der bliver valgt en "leder".

Lederen tæller for i valgfrit tempo i 4/4 takt.

Der spilles valgfrie toner i hver ansats med ny valgfri dynamik fra lederen, som orkestret prøver at rette sig ind efter.

For hver ny omgang af øvelsen udskiftes lederen til den næste i rundkredsen i urets retning. Den nye leder vælger et nyt tempo og tone og tæller for.

Form:

Tonen spilles 1 takt - *en takt pause* - 2 takter spil - 1 takt pause - 3 takter spil - 1 takt pause - 2 takter spil - 1 takt pause.

Dette repeteres x antal gange.

Øvelse #8

Der bliver valgt en "leder".

For hver ny omgang af øvelsen udskiftes lederen til den næste i rundkredsen i urets retning. Den nye leder vælger et nyt tempo og tone og tæller for.

Lederen indikerer et tempo i valgfri taktart.

Lederen skifter tone i hver takt hvor der skal spilles.

Tonen kan være et lille trin fra udgangstonen op eller ned. De andre musikere skifter så hurtigt som muligt til lederens tone.

Da denne øvelse udføres i et specifikt tempo skal man vælge et 1/4-slag at skifte tonen på. Dvs. at holde den oprindelige tone - registrere den nye tone - spille den nye tone på næstkommende mulige 1/4-pulsslag.

Øvelsen repeteres med ny leder hver gang - indtil alle har været ledere.

Øvelse #9a

Der bliver valgt en "leder".

For hver ny omgang af øvelsen udskiftes lederen til den næste i rundkredsen i urets retning.

Orkestret prøver i fællesskab at definere hvad en kort tone er. Hvor kort kan den blive og hvor artikuleret kan den blive?

Der vælges en fælles tone.

Lederen tæller for i et medium tempo (f.eks. 120). Hele orkestret spiller på 1 slaget i hver takt.

Form:

4 takters loop, hvor man flytter slaget en 1/4 for hver takt.

Dynamikken er stigende fra *p*-fi hvert loop.

Eller f.eks.: hvert andet slag er *p* og hvert andet slag er *f*.

Øvelse #9b

Øvelse 9a repeteres med en tilføjelse:

Form: 4 takters loop, hvor man flytter slaget en 1/4 for hver takt hvor dynamikken er stigende fra *p-f* i hver loop, eller f.eks. hvor hver andet slag er *p* og hver andet slag er *f*.

Øvelse #10

Der bliver valgt en "leder".

For hver ny omgang af øvelsen udskiftes lederen til den næste i rundkredsen i urets retning.

Der vælges en fælles tone.

Lederen sørger for at have øjenkontakt med alle, så der er forberedt energi i rummet.

Lederen slår tonen an/af med et tydeligt kropsligt tegn.

Der spilles i urets retning så korte toner som muligt, så hurtigt som muligt.

Alle musikere spiller en tone hver.

Det gælder om at reagere så hurtigt som muligt.

Træk vejret og lyt til helheden. Prøv så vidt muligt ikke visuelt at "følge" bevægelsen...

Lad øvelsen blive ved indtil koncentrationen slipper op!

Øvelse #11

Der bliver valgt en "leder".

For hver ny omgang af øvelsen udskiftes lederen til den næste i rundkredsen i urets retning.

Der vælges en fælles tone (eller flere toner).

Lederen slår tonen an/af med et tydeligt kropsligt tegn.

Der spilles i urets retning så korte toner som muligt, så hurtigt som muligt.

Alle musikere spiller en tone hver.

Når tonen rammer lederen efter en runde i cirklen, spilles tonerne i modsat retning. Dette gentages indtil flowet går i stykker. Den nye leder starter umiddelbart øvelsen på ny.

Det gælder om at reagere så hurtigt som muligt, og have fokus på samtidigt at aflevere en kort tone med kvalitet.

Træk vejret og lyt til helheden. Prøv så vidt muligt ikke visuelt at "følge" bevægelsen...

Lad øvelsen blive ved, indtil koncentrationen slipper op!

Øvelse #12

Der bliver valgt en "leder".

For hver ny omgang af øvelsen udskiftes lederen til den næste i rundkredsen i urets retning.

Der vælges en fælles tone.

Lederen slår tonen an/af med et tydeligt kropsligt tegn.

Der spilles i urets retning så korte toner som muligt, så hurtigt som muligt.

Når tonen rammer lederen efter en runde i cirklen, spilles tonerne i modsat retning. Dette gentages indtil 'flowet' går i stykker. En ny leder starter umiddelbart øvelsen på ny.

Det gælder om at reagere så hurtigt som muligt, samt have fokus på samtidigt at aflevere en kort tone med kvalitet.

For hver runde skal dynamikken gradvis ændres, dvs. hvis lederen lægger ud med *f*, skal der laves et kollektivt diminuendo - og omvendt.

Træk vejret og lyt til helheden. Prøv så vidt muligt ikke visuelt at "følge" bevægelsen...

Lad øvelsen blive ved, indtil koncentrationen slipper op!

Øvelse #13

Der bliver valgt en "leder".

For hver ny omgang af øvelsen udskiftes lederen til den næste i rundkredsen i urets retning, eller hvem der har lyst at starte.

Der vælges en fælles unison tone.

Lederen sørger for at have øjenkontakt med alle før start.

Lederen slår tonen an/af med et tydeligt kropsligt tegn.

Der spilles i urets retning - så korte toner som muligt, så hurtigt som muligt.

Alle musikere spiller en tone hver.

Når lederen spiller sin tone, kan denne skifte tonen et lille trin op eller ned fra udgangstonen. Det gælder om at reagere på dette og spille lederens tone indtil den ændres igen.

Det gælder om at reagere og agere så hurtigt som muligt.

Træk vejret og lyt til helheden. Prøv så vidt muligt ikke visuelt at "følge" bevægelsen...

Lad øvelsen blive ved, indtil koncentrationen slipper op!

Øvelse #14a

Der bliver valgt en "leder".

For hver ny omgang af øvelsen udskiftes lederen til den næste i rundkredsen i urets retning.

Lederen vælger en tonerække (f.eks. en defineret skala).

Tonerne der spilles skal have en defineret artikulation.

Nu i et defineret tempo, med nedenstående underdelinger:

- 1/4
- 1/8
- 1/8
- 1/16

Der må gerne vælges et humant tempo så alle kan være med. F.eks. 50-70 bpm.

Lederen tæller for og slår af.

Øvelse #14b

Der bliver valgt en "leder".

For hver ny omgang af øvelsen udskiftes lederen til den næste i rundkredsen i urets retning.

Lederen vælger en tonerække (f.eks. en defineret skala).

Tonerne der spilles skal have en defineret artikulation.

Nu i et defineret tempo, med nedanstående underdelinger:

- 3:4
- 4:3
- 3:2
- 2:3

Der må gerne vælges et humant tempo, så alle kan være med. F.eks. 50-70 bpm.

Lederen tæller for og slår af.

Øvelse #15

Gruppen opdeles i duoer.

En duo ad gangen spiller øvelsen, mens de andre lytter.

Der vælges 3 forskellige underdelinger.

F.eks.: 1/4, 1/16 og 1/8-trioler.

Der tælles for i et langsomt tempo. F. eks 60 bpm.

De to musikere skal prøve på ikke at spille de samme underdelinger.

Når de kommer i samklang i en underdelingsværdi, skal en af musikerne så hurtigt som muligt skifte underdelingskarakter.

Øvelse #16

Gruppen opdeles i duoen.

En duo ad gangen spiller øvelsen, imens de andre lytter.

Der vælges 3 forskellige artikulationsmuligheder.

Feks.: korte toner, semikorte toner og lange toner.

Der tælles for i et langsomt tempo. F.eks. 60 bpm.

De to musikere skal prøve på ikke at spille de samme artikulationer.

Når de kommer i samklang med en artikulation skal en af musikerne så hurtigt som muligt skifte karakter.

Øvelse #17

Gruppen opdeles i duoen.

En duo ad gangen spiller øvelsen, imens de andre lytter.

Der vælges 3 forskellige dynamiske lejer, f.eks.: *p* - *mp* - *f*.

Der tælles for i et langsomt tempo. F. eks. 70-90 bpm.

De to musikere skal prøve på ikke at spille den samme dynamik.

Når de kommer i samklang i en dynamik, skal en af musikerne så hurtigt som muligt skifte dynamik.

Øvelse #18

Der bliver valgt en "leder".

Der spilles en defineret artikulation på samtlige slag som aftales før start.

Lederen indikerer en puls (forslag: medium tempo ca. 120 bpm).

Form:

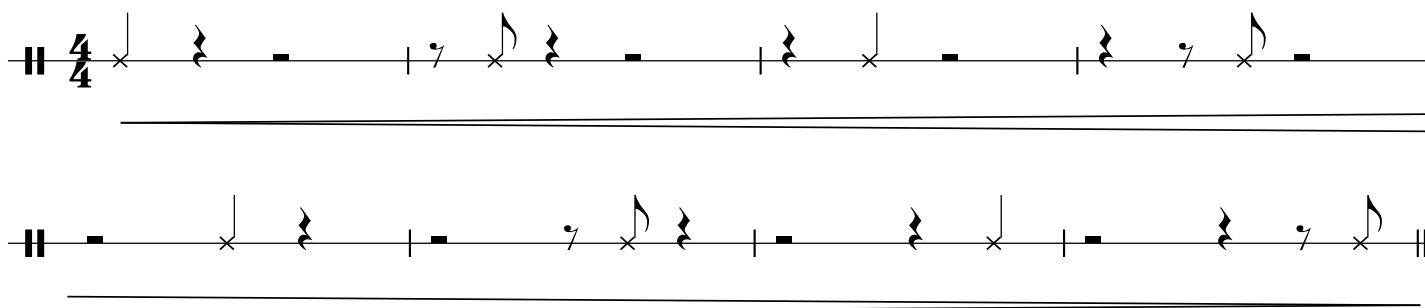
8 takters loop. Der spilles et slag/takt med fremgangsmåden:

1, 1&, 2 osv. (kan også laves som trioliseret feel).

I hver runde spilles det et crescendo gennem de første 4 takter og et diminuendo gennem de næstkommende 4 takter.

Lederen tæller for i det valgte tempo.

Tonematerialet kan være den samme tone på alle slag, en bestemt skala, treklange, lyde med ubestemt pitch, et bestemt register eller andet som orkestret vil prøve og har overskud til. Dog er rytmikken, dynamikken og artikulationen i centrum.

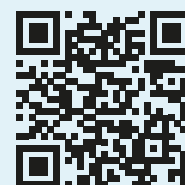

Øvelse #19a

Der bliver valgt en "leder".

Øvelse #18 repeteres, men nu hvor man efter en loop (8 takter) spiller figuren over 8 takter baglæns - dog med samme dynamik, eller en ny dynamisk idé hvis man vil.

Dvs. man efterstræber hele tiden at spille sig hen mod et nyt sted (op til 1, op til 1& i næste takt, op til 2 i tredje takt osv.).

Øvelse #19b

Der udpeges her en solist, der spiller op mod de hits orkestret spiller.

Dvs. man efterstræber hele tiden at spille sig hen mod et nyt sted (op til 1, op til 1& i næste takt, op til 2 i tredje takt osv.).

Øvelse #20

Der bliver valgt en "leder", der tæller for.

Øvelse #19a/b repeteres, men nu hvor hver musiker starter en takt forskudt som en kanon, men bibeholder sin egen dynamik i loopet.

Øvelse #21

Gruppen opdeles i duoer.

Der bliver for hver duo valgt en "leder", der tæller for.

Øvelse #20 repeteres, men nu starter hver duo 3 pulsslag forskudt som en kanon, men bibeholder sin egen dynamik i loopet.

Øvelse #22

Gruppen opdeles i duoer.

Der vælges 3 forskellige artikulationsmuligheder.

F.eks. korte toner, semikorte toner og lange toner.

Øvelse #21 repeteres, men nu hvor hver duo starter/stopper når de har lyst, men bibeholder sin egen dynamik i loopet.

Øvelse #23

At akkompangere en solist.

Alle musikere finder det/de område(r) på deres instrument, der ikke fungerer så godt (bad notes).

Alle musikere finder det/de område(r) på deres instrument, der fungerer godt (great notes).

Der udpeges en solist. Solisten opfinder på stedet et ostinat, som orkestret lærer.

Solisten spiller kun udvalgte 'bad notes', mens resten af ensemblet spiller deres 'great notes' i ostinatet.

Alle skal prøve at være solist, og alle solister opfinder deres eget ostinat.

Øvelse #24

Øvelse #23 repeteres.

Der udpeges ny(e) solist(er).

Solisten spiller kun udvalgte 'great notes' imens resten af ensemblet spiller deres 'bad notes' i det samme ostinat.

Alle skal prøve at være solist, og alle solister opfinder deres eget ostinat.

Øvelse #25

Der bliver valgt en "leder".

For hver ny omgang af øvelsen udskiftes lederen til den næste i rundkredsen i urets retning.

Der vælges en fælles unison tone.

Det er lederen der ændrer dynamik og/eller artikulation, som de andre følger.

Lederen slår tonen an/af med et tydeligt kropsligt tegn.

Der spilles i urets retning - så korte toner som muligt og så hurtigt som muligt.

Alle musikere spiller en tone hver.

Når lederen spiller en anden tone end fællestonen, stopper musikken umiddelbart.

Øvelsen gentages til alle har været leder-

Øvelse #26

Der udpeges en leder, der opfinder en clave/et ostinat i valgfri taktart på maks. 2 takter.

Den skal være nem nok til at kunne spilles umiddelbart.

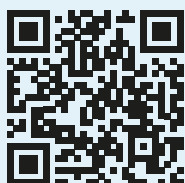
Der tilsættes en tone/flere toner, artikulation og dynamik til claven.

Claven indøves.

Der skabes nye claves i samme taktart af samtlige musikere i orkestret.

Når alle claves er indlært og defineret, spilles alle claves i rækkefølge i en form, der repeteres.

Når/hvis 'flowet' går i stykker, startes det hele tiden forfra.

Øvelse #27a

Øvelse #26 repeteres med tilføjelser:

Når alle claves/ostinater er indlært og defineret, spilles de samtidigt.

En clave pr. musiker.

Hvis der er overskud, overtager men claven fra højre på cue fra lederen.

Når/hvis 'flowet' går i stykker, startes der hele tiden forfra.

Øvelse #27b

Øvelse #27a repeteres med tilføjelser:

Når alle claves/ostinater er indlært og defineret, spilles de samtidigt i en bestemt form.

Form 1:

Efter 2 takter overtager men den lave/det ostinat, man hører fra højre.

Form 2:

På cue fra lederen overtager men den clave/det ostinat, man hører fra højre.

Øvelse #28

Der bliver bestemt en form (bluesform el. lign tilgængelig form).

Der udpeges en solist.

Orkestret - eller dele af det - akkompagnerer solisten i 4/4.

Solisten laver fraser og befinder sig i en anden taktart som solisten selv afgør (f.eks. 3/4, 7/8, 11/8 eller hvad som helst man gerne vil afprøve).

Man bestræber sig som solist på at holde sig klart og tydeligt indenfor sin egen taktart, men samtidigt holde sig indenfor den bestemte form i 4/4.

Alle skal prøve at være solist.

Øvelse #29

Der udpeges en leder der opfinder en clave/et ostinat i valgfri taktart på maks. 2 takter.

Bibehold en bestemt fraseringsidé i forskellige dynamikker og artikulationer (korte eller lange toner) med bestemt puls.

Der vælges individuelt valgfrie toner/rytmiske idéer i et bestemt register ud fra en bestemt harmonik/akkord.

Eks.: Vi spiller over en IIm-V7-I, hvor I hele tiden bliver til den nye IIm i næste takt:

Dm7 - G7 - C - Cm - F7 - Bb - Bbm..... osv.

Øvelse #30

Der bliver valgt en "leder".

For hver ny omgang af øvelsen udskiftes lederen til den næste i rundkredsen i urets retning, eller hvem der har lyst at starte.

Der vælges en fælles unison tone.

Lederen sørger for at have øjenkontakt med alle før start.

Lederen slår tonen an/af med et tydeligt kropsligt tegn.

Der spilles i urets retning - så korte toner som muligt, så hurtigt som muligt.

Alle musikere spiller en tone hver.

Når lederen spiller sin tone, kan denne vælge at spille flere gentagelser (med samme pitch) som de andre følger. Det gælder om at reagere på dette og spille lederens antal toner indtil det ændres igen.

Det gælder om at reagere og agere så hurtigt som muligt.

Træk vejret og lyt til helheden. Prøv så vidt muligt ikke visuelt at "følge" bevægelsen...

Lad øvelsen blive ved indtil koncentrationen slipper op!

Øvelser til fremme af en kreativ kollektiv lyst til at udvikle et ensembles fælles lyd og styrke hver enkelt musikers koncentrations- og reaktionsevne i musikudøvelse og indlæring.

Bogen sigter mod at vedligeholde, styrke og forbedre den enkelte musikers reaktionstid og evnen til at kunne fokusere på bestemte lydkilder - og blive bedre til at træffe beslutninger.